

Tweedaagse cursus: Hoogbegaafdheid in onderwijs en zorg

Hoe helpen we hoogbegaafden te leren, te denken en te leven?

Docent: Drs. Mariska Poelman, GZ psycholoog
Coördinator: Drs. Sanne Raven
Ondersteuner: Daphne van Cauter

1. ALGEMEEN

1.1 INLEIDING

Hoogbegaafdheid is geen stoornis of probleem. De vraag is wat het dan wel is en of het überhaupt wel bestaat. Een feit is dat er kinderen, jongeren en volwassenen zijn die problemen hebben, met leren, of op een andere gebied, bijvoorbeeld sociaal of emotioneel, waarbij hun hoge (intellectuele of andere) capaciteiten een rol lijken te spelen. Net als leerlingen met leer- en of ontwikkelingsproblemen hebben leerlingen met (zeer) hoge capaciteiten andere leerbehoeften dan de meeste andere leerlingen. Ondanks veel veranderingen op dit gebied, lijkt het reguliere onderwijsaanbod toch vaak nog onvoldoende aan deze behoeften tegemoet te kunnen komen. Dit kan leiden tot problemen, die uiteenlopen van verveling in de klas tot onaangepast gedrag of depressiviteit.

1.2 DOELSTELLING

Na afloop van de cursus zijn de deelnemers in staat ook die hoogbegaafde kinderen, adolescenten en (jong) volwassenen te zien, waarbij signalering minder voor de hand ligt, omdat ze niet de prestaties laten zien die je bij hoogbegaafdheid zou verwachten. Een ander doel is dat, op het moment dat duidelijk is dat hoogbegaafdheid een rol speelt in het functioneren van een leerling, men ook de handvatten heeft om daar op adequate wijze mee om te gaan.

1.3 DOELGROEP

Deze cursus is met name bedoeld voor psychologen en orthopedagogen die te maken hebben met schoolgaande kinderen en adolescenten, die binnen hun werksetting cliënten tegenkomen die, naast het hebben van andere problemen, ook beschikken over hoge intellectuele capaciteiten of, ten gevolge van hoge capaciteiten, tegen problemen aanlopen.

2. OPZET

2.1 WERKWIJZE

Korte theoretische inleidingen, casusbesprekingen (bij voorkeur casussen van de deelnemers zelf) en praktische oefeningen en discussies.

Aantal studie-contacturen:	12
Waarvan diagnostiek:	4
Waarvan behandeling:	4
Waarvan overig:	4
Aantal uren literatuurstudie:	4
Totaal aantal uur scholing	16

Aantal pagina's literatuur: 172

2.2 UREN EN DATA

De bijeenkomsten vinden plaats van 09.30 – 17.00 uur

Kijk voor actuele data op www.rcsw.nl/hoogbegaafdheid

2.3 INHOUD

- Wanneer spreek je van hoogbegaafdheid: verschillende definities en modellen worden kort besproken.
- Hoe stel je de diagnose hoogbegaafdheid: welk onderzoeksinstrumentarium gebruik je, en nog belangrijker, hoe gebruik je dat?
- Het gaat er in een diagnostisch onderzoek niet om of iemand hoogbegaafd is, maar of hoge capaciteiten een rol spelen bij de problematiek en wat de (leer)behoefte zijn van deze cliënt. Duidelijk zal worden dat hoogbegaafdheid zich op meerdere manieren kan manifesteren. Leerlingen kunnen dan ook op uiteenlopende manieren onderpresteren; wij kijken welk gedrag kan wijzen op onderpresteren en wat dat betekent voor mogelijke interventies.
- Welke adviezen geef je in het geval dat er sprake is van hoogbegaafdheidsproblematiek:
 - aanpassing schoolprogramma; wanneer is het voldoende om de leerling binnen de eigen klas wat extra leerstof aan te bieden en (wanneer) is het gewenst om te versnellen en/of een hoogbegaafde leerling naar een speciale school voor hoogbegaafden te laten gaan?
 - soms is alleen een aanpassing van het schoolprogramma niet voldoende en is een vorm van psychotherapie geïndiceerd. Welke therapie is dan het meest geschikt? Wat kun je doen aan psycho-educatie?
- Er zijn leerlingen die naast hun hoogbegaafdheid ook nog lijden aan een diagnose, zoals AD(H)D, autisme en/of die een leerprobleem hebben, de zogenaamd 'multi exceptional' leerlingen. Hoe herken je hen? Er zijn nog weinig onderzoeksresultaten m.b.t. de begeleiding van deze leerlingen. Met die informatie die er is proberen we samen tot handelingsmogelijkheden te komen.

2.4 PROGRAMMA

Dag 1

Docent: Mariska Poelman

09.30 - 17.00 uur

Leerdoelen

- Inzicht in de verschillende definities en modellen van hoogbegaafdheid in de internationale literatuur.
- Praktische informatie over de manier waarop hoogbegaafdheid gesignaleerd kan worden; welk onderzoeksinstrumentarium gebruik je en hoe gebruik je dat?
- Korte inleiding m.b.t. inzichten in de combinatie hoogbegaafdheid en een (leer)stoornis.

Programma

9.30 – 10.30 uur:	Kennismaking en eerste ideeën omtrent hoogbegaafdheid (groepsactiviteit)
10.30 – 12.30 uur:	Modellen en definities van hoogbegaafdheid / verlegen Vera en lastige Lars en allebei hoogbegaafd; verschillende uitingsvormen van hoogbegaafdheid (presentatie)
12.30 – 13.30 uur:	Pauze
13.30 – 15.00 uur:	Diagnostiek bij hoogbegaafden (presentatie / eigen ervaringen deelnemers)
15.00 – 16.30 uur:	Hoogbegaafden met een leer en/of ontwikkelingsstoornis (presentatie)

Huiswerk/opdracht

- Deelnemers sturen uiterlijk één week voor de eerste bijeenkomst een beschrijving op van een eigen casus, waarbij (mogelijk) sprake is van hoogbegaafdheidsproblematiek.
- Deelnemers lezen voor de eerste bijeenkomst de van tevoren opgestuurde literatuur en sturen uiterlijk een week voor de eerste bijeenkomst (facultatief) (een) vra(a)g of stelling(en) op n.a.v. de gelezen literatuur

Literatuur

Burger-Veltmeijer, A.E.J., Minnaert, A.E.M.G. & Van den Bosch, E.J. (2016). Intellectually gifted students with possible characteristics of ASD: a multiple case study of psycho-educational assessment practices. *European Journal of Special Needs Education*, 31, 76-95

Dai, Y. D., Swanson, J. A., & Cheng, H. (2011). State of Research on giftedness and Gifted Education: A Survey of Empirical Studies Published During 1998-2010. *Gifted Child Quarterly*, 55, 126–138.

Lo, C.O., & Porath, M. (2017). Paradigm shifts in gifted education: An examination vis-à-vis its historical situatedness and pedagogical sensibilities. *Gifted Child Quarterly*, 61(4), 343– 360.

Dag 2**Docent: Mariska Poelman****09.30 - 17.00 uur****Leerdoelen**

- Inzicht in het verschijnsel onderpresteren bij hoogbegaafden; waarom doen ze dat; hoe ontdek je dat?
- Handvatten voor de begeleiding en behandeling van hoogbegaafden.

Programma

9.30 – 10.30 uur:	Onderpresteren (presentatie)
10.30 – 12.30 uur:	Begeleiding en behandeling (presentatie en casusbespreking)
12.30 – 13.30 uur:	Pauze
13.30 – 15.30 uur:	Presentatie van casussen door de deelnemers (presentatie door deelnemers en groepsdiscussie)
15.30 – 16.30 uur:	Praktisch uitvoeren van begeleiding/behandeling (praktische oefening)

Huiswerk/opdracht

- De deelnemers maken een start met het beschrijven van een door hun uitgekozen casus. Maximaal 3 cursisten bereiden een korte presentatie over hun casus voor (tijdens de eerste bijeenkomst afgesproken).
- Deelnemers lezen voor deze tweede bijeenkomst de hieronder genoemde literatuur en sturen uiterlijk een week voor de eerste bijeenkomst (facultatief) (een) vra(a)g of stelling(en) op n.a.v. de gelezen literatuur

Literatuur

Hornstra, L., van der Veen, I. & Peetsma, T. (2017) Effects of fulltime and part-time high-ability programs on developments in students' achievement emotions, *High Ability Studies*, 28, 199-224

Kretschmann, J., Vock, M., Lüdtke, O., & Gronostaj, A. (2016). Skipping to the bigger pond: Examining gender differences in students' psychosocial development after early acceleration. *Contemporary Educational Psychology*, 46, 195–207.

Rommelse, N., Poelman, M., Hartman, C., Hoogeveen, L. (2017). Is ADHD een valide diagnose wanneer er sprake is van hoogbegaafdheid? *Neuropraxis*, 5, 113-120.

2.5 TOETSING

Wijze van eindtoetsing

Schriftelijke casusbeschrijving, waarin de tijdens de cursus gebruikte literatuur en de tijdens de presentaties gegeven theorieën en modellen zijn verwerkt.

Uitwerking wijze van toetsing

Gedurende de twee cursusdagen wordt toegewerkt naar een casusbeschrijving, die na de cursus kan worden ingeleverd.

2.6 EVALUATIE

Na afloop van de laatste bijeenkomst zal de cursus worden geëvalueerd met het door het Radboud Centrum Sociale Wetenschappen opgestelde evaluatieformulier.